

Om det händer...

Krishantering för teckenspråkiga döva

Broschyren är framtagen av Sveriges Dövas Riksförbund
TEXTREDIGERING: Helena Fremnell Ståhl
ILLUSTRATIONER: Jacob Lind LAYOUT: Birgitta Orström Lind
TRYCK: Tryckverksta'n i Örebro 2006

Krishantering för teckenspråkiga döva

När en olycka eller större kris inträffar behöver vi människor tillgång till kris-
hantering. De flesta tycker det är självklart att krishanteringen sker på vårt eget
språk. Så har det inte varit för teckenspråkiga döva, men numera finns **Regionala
krisgrupper för döva, KGD**, på flera platser i landet.

Här finns döva och hörande utbildade i psykiatrisk och psykologisk katastrof-
ledning, allt som allt ett hundratal teckenspråkiga personer. KGDs roll är att bistå
med kunskap samt ta hand om och stödja drabbade döva, dövblinda och hörsel-
skadade på teckenspråk.

I nätverket omkring KGD finns stödjarna. Det är personer som har kunskap om
dövas behov och kan kommunicera på teckenspråk.

Vem har ansvar för KGD?

Krisberedskapsmyndigheten KBM delar ut statliga anslag till frivillig-
organisationer som direkt verkar för samhällets krisberedskap, t ex Civilförsvars-
förbundet och Röda Korset. Det är landstingen och kommunerna som har till
uppgift att stödja de regionala KGD och teckenspråkiga personer i POSOM.

KGD ska ses som en resurs till befintliga PKL (Psykologisk-psykiatrisk katastrof-
ledning) och POSOM-grupper (psykiskt och socialt omhändertagande).

Krisgrupper för döva, KGD

finns i Luleå, Härnösand, Stockholm, Örebro, Vänersborg och Lund.

Det finns också lokala KGD i mindre grupper i flera städer bl.a.

Jönköping, Umeå, Piteå, Västanviks folkhögskola i Leksand.

Att tänka på innan olyckan är framme

Teckenspråkstolkar

Bör ha information om KGDs möjligheter i händelse av kris. Information i visitkortsformat som påminner om behovet av teckenspråkiga krissamtal ”Döva behöver samtal på teckenspråk” finns att beställa på www.sdrf.se/sdr. Ett sådant kort kan alla teckenspråkstolkar förvara i plånboken och visa när det behövs.

Dövföreningar

Bör ha en krishanteringsplan som kan hämtas på www.sdrf.se/sdr.

Akutmottagningar

Bör ha kännedom om den regionala krisgruppen och dövas behov av dessa. I förväg bör akutmottagningar beställa information om KGD, hos PKL eller landstings beredskapsenhet.

Telefonnummer till landstingens tolkcentraler ska finnas tillgängliga.

Tolkcentraler

Tolkcentralerna bör vara med i PKLs eller POSOMs krisövningar så att det finns en beredskap vid krissituationer.

Det är också lämpligt att tolkcentralerna har foldrar om KGD, och tar med dessa vid tolkningstillfällen som kan leda till krishantering.

SOS Alarm

SOS Alarm ska ha KGDs telefonlista till kontaktpersonerna och de teckenspråkiga stödjarna. Det underlättar för räddningstjänsten, polisen och andra att snabbt få reda på om det finns personer som kan teckenspråk och som kan rycka in.

Regionala krisgrupper för döva, KGD

- upprättar kontaktlistor för den regionala krisgruppen för döva samt stöd-
jare. Tillses att dessa namn och telefonlistor hålls aktuella hos SOS Alarm.
- ser över krishanterings- och beredskapsplaner och gör dem tillgängliga för
döva.

Förbereder, initierar och / eller upprättar rutiner för:

- **att** SMS-funktioner för massutskick av snabba varningsmeddelanden finns
i alla kommuner.
- **att** information om KGD finns på kommunernas hemsidor.
- **att** information ska ges **på teckenspråk** på TV, hemsidor och genom KGD.
- **att** varningar och information når döva och hörselskadade genom **Text-TV**
ska ombesörjas av ansvariga ledare/informatörer i krisberedskap på
alla nivåer.
- **att** information finns tillgängligt på **kommunernas hemsida** vid kris- och
katastrofsituationer.
- **att beredskapsenheter på alla nivåer ska ha telefonnummer tillgäng-**
ligt till KGD och tolkcentral.
- **att** göra känt att vid krissituationer utnyttja KGD och de teckenspråkiga
stödarna för att söka upp döva och hörselskadade om t ex el-systemet har
brutit ihop eller då TV och texttelefon/bildtelefon inte kan användas.

När det värsta händer.....

Teckenspråkstolken - en viktig första förmedlare

När en teckenspråkig döv är inblandad i en händelse som leder till akut sjukvård, kontaktar sjukhusets personal landstingets tolkcentral, för att kalla in en teckenspråkstolk till sjukhuset. Efter avslutat ärende försvinner tolken, och problem kan uppstå om patienten därefter får ett behov av psykosocialt stöd på teckenspråk.

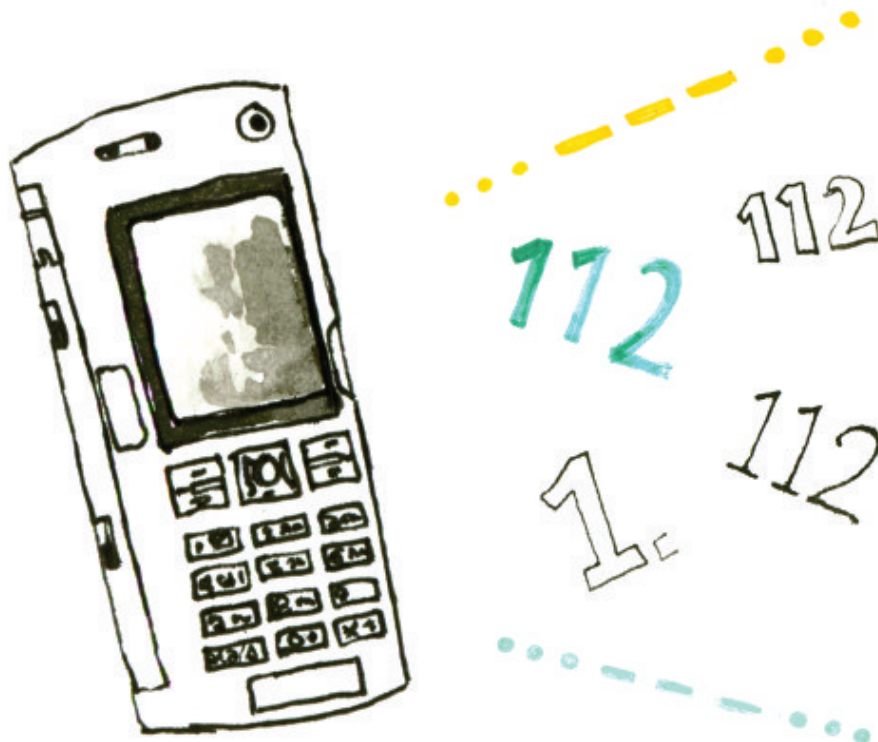
- **Om detta händer ska kontakt tas med den regionala krisgruppen för döva KGD.**

Så här kan det gå till:

Ett larm inkommer till SOS Alarm. Döva är inblandade i en olycka, teckenspråkstolk och teckenspråkiga stödjare behövs.

- **Akutmottagningen eller annan sjukvårdande instans kontaktar landstingets tolkcentral. Numret ska finnas tillgängligt, annars hittar man det i telefonkatalogens blå sidor eller hos SOS Alarm.**
- **Kontakt tas med teckenspråkiga kontaktpersoner.** För att nå teckenspråkiga kontaktpersoner i KGD vänder man sig till SOS Alarm. Där ska finnas uppgifter på namn, e-post, ev. funktion, adress och telefonnummer till mobiltelefon, hemtelefon, arbetstelefon och fax. **Den regionala KGD ska ombesörja att aktuell lista finns hos SOS Alarm.**

POSOM i kommunerna och PKL i landstingen

Namn och telefonnummer till teckenspråkiga stödjare ska också finnas hos kommunernas POSOM-grupper och landstingens PKL.

Larm via SMS

För att få kontakt med teckenspråkiga stödjare eller KGD använder SOS Alarm och Räddningstjänsten SMS i mobiltelefon. Detta förenklar kontakten med döva avsevärt.

Försäkringsskydd för stödjare

Alla stödjare som kallats av POSOM till ett uppdrag är försäkrade hos kommunen. Stödjare som är medlemmar och aktiva i någon frivilligorganisation kan också vara försäkrade genom sin organisation.

30 000 teckenspråkiga i Sverige

Ca 30 000 personer i Sverige är beroende av teckenspråk i sin kommunikation. I gruppen ingår barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade.

Dövföreningar

Det finns ett 50-tal lokala dövföreningar, länsföreningar och föreningar för dövblinda. För många teckenspråkiga döva har dövföreningen en viktig social funktion. Dövföreningen har en teckenspråksmiljö, där alla teckenspråkiga döva och hörande träffas och umgås. Dövföreningen är också en viktig informationskälla i samhällsfrågor. Samtliga dövföreningar och länsorganisationer är medlemmar hos Sveriges Dövas Riksförbund, SDR.

Tolktjänst

Alla landsting och regioner tillhandahåller och erbjuder kostnadsfri tolktjänst. Landstingens tolkcentraler administrerar och samordnar tolkbeställningar. Teckenspråkiga brukare eller någon hörande får beställa tolk till olika situationer, där teckenspråkiga brukare och hörande som inte kan teckenspråk möts. Teckenspråkstolkar översätter från talad svenska till teckenspråk och vice versa. Telefonnummer till teckenspråkstolkare i beredskap finns uppsatta hos larmtjänst och sjukhus.

Dövkyrkan

Dövkyrkan har en verksamhet inom Svenska kyrkan i större städer. Dövprästen erbjuder gudstjänster på teckenspråk. Dövkyrkan har diakoner eller församlingsassistenter som verkar för döva. Personal som kan teckenspråk har ett stort kontaktnät och gör hembesök. Dövkyrkan har en viktig funktion för döva och dövblinda. Personal i dövkyrkan har kompetens i krisberedskap och är en viktig del i KGD.

Dövteam

Dövteam finns i några landsting. Dövteamen arbetar med råd och stöd och erbjuder kurativa tjänster på teckenspråk. Kända dövteam finns nu i Lund, Vänersborg, Örebro och Stockholm. Dövteamen har hela regioner/landsting som verksamhetsområde.

Teckenspråkiga kuratorer

Teckenspråkiga kuratorer för döva och dövblinda finns i nästan alla landsting. Kuratorer erbjuder råd och stöd till döva och dövblinda. De flesta kuratorerna verkar också för vuxendöva och hörselskadade.

Teckenspråkiga kuratorer finns också i de regionala specialskolorna för döva och hörselskadade. Specialskolorna för döva finns i Härnösand, Stockholm, Gnesta (dövblinda och döva utvecklingsstörda) Örebro, Vänersborg och Lund. Specialskolorna hör till den statliga specialskolemyndigheten (SPM) som har sitt säte i Örebro.

Psykiatrisk öppenvård

Psykiatrisk öppenvård för döva och hörselskadade finns i Stockholm, Härnösand, Göteborg och Lund. I Örebro kallas det för Dövteamet. Där erbjuder team med psykolog, kurator och sjuksköterskor, terapi, vård och stöd på teckenspråk till döva och hörselskadade som har psykiska problem eller har fått psykiska sjukdomar.

Så tillkom krisgrupper för döva

År 2000 startade Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, tillsammans med Socialstyrelsen och Statens Räddningsverk projektet ”Utveckling av krisgrupp för döva” med ekonomiskt stöd från Allmänna Arvsfonden, Socialstyrelsen och Statens Räddningsverk. Syftet var att utveckla en modell för en permanent krisgrupp för döva.

Projektet har utbildat 40 personer, både döva och hörande, i psykiatrisk och psykologisk katastrofledning vid Kunskapscentrum för Traumatisk Stress i Uppsala. 40 döva från hela Sverige har fått stödjarutbildning, vilket motsvarar Räddningsverkets POSOM-utbildning.

Projektet har kompletterats med fler teckenspråkiga stödjare vid två samverkanskurser på Medlefors och Mullsjö Folkhögskolor.

De som fått psykiatrisk och psykologisk katastrofledningsutbildning bildar regionala krisgrupper för döva (KGD) i fem regioner.

De regionala krisgrupperna för döva består till en del av professionella yrkesutövare som möter och arbetar med döva barn och vuxna.

I nätverket kring KGD finns stödjarna. Dessa grupper har kunskap om dövas behov och kan kommunicera på teckenspråk och bildar ett nätverk bland teckenspråkiga döva och hörselskadade.

**Mer information
finns på
www.sdrf.se/sdr**

Samhällets krisberedskap

Rikspolisstyrelsen	www.polisen.se
Utrikesdepartementet	www.ud.se
Försvarmakten	www.mil.se
Krisberedskapsmyndigheten	www.krisberedskapsmyndigheten.se
Räddningsverket	www.srv.se
Smittskyddsinstitutet	www.smittskyddsinstitutet.se
Länsstyrelserna	www.lansstyrelsen.se
Socialstyrelsen	www.socialstyrelsen.se
Psyksociala stöd material	www.naudiz.se
Röda Korset	www.redcross.se
Svenska Civilförsvarsförbundet	www.civilforsvarsforbundet.se

SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

med stöd av

Allmänna arvsfonden

www.sdrf.se